
Vergaderjaar 2022–2023

36 350 B

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2023 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVoorstel	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	5
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
3	Beleidsartikelen	8
3.1	Artikel 1 gemeentefonds	8
4	Bijlagen	10
4.1	Overzicht integratie-uitkeringen	10
4.2	Overzicht decentralisatie-uitkeringen	11

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de [Comptabiliteitswet 2016](#) elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2023 wijzigingen aan te brengen in de begrotingsstaat voor het gemeentefonds.

Het in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikel wordt in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Wetsartikel 3

Ingevolge artikel 5, eerste lid, van de [Financiële-verhoudingswet](#) hebben gemeenten gezamenlijk recht op het bedrag dat in de begroting als verplichting voor het totaal van de algemene uitkering is opgenomen. Ingevolge artikel 5, tweede lid, van de [Financiële-verhoudingswet](#) hebben de gemeenten gezamenlijk recht op de bedragen die in de begroting als verplichting voor het totaal van de integratie-uitkeringen en het totaal van de decentralisatie-uitkeringen zijn opgenomen.

De in dit wetsartikel opgenomen bedragen zijn niet rechtstreeks uit de begrotingsstaat af te leiden. De bedragen worden nader onderbouwd in deze memorie van toelichting.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

H.G.J. Bruins Slot

De Staatssecretaris van Financiën,

M.L.A. van Rij

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De eerste suppletoire begroting geeft een beeld van de uitvoering van de begroting 2023. De stand van de eerste suppletoire begroting wordt opgebouwd vanaf de stand van de vastgestelde begroting 2023.

Door wijzigingen in beleid van verschillende departementen kan worden overgegaan tot het beleggen of juist weghalen van taken bij gemeenten. Indien dit gepaard gaat met een toevoeging aan of een uitname uit het gemeentefonds, wordt dit begrotingstechnisch verwerkt. In de tabel met belangrijkste mutaties worden de mutaties van of naar andere begrotingshoofdstukken weergegeven, mits groter dan € 30,0 mln.

In onderstaande extracomptabele tabel is een overzicht opgenomen van de coronagerelateerde uitgaven die vanuit de begroting van het gemeentefonds worden gedaan in 2023.

Tabel 1 Overzicht coronagerelateerde uitgaven (bedragen x € 1 mln.)			
Maatregel	Verplichtingen 2023	Uitgaven 2023	Relevante Kamerstukken
Inkomstenderving gemeenten 2021	132,5	132,5	Kamerstukken II 2020/21, 35420 , nr. 207

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties 2023 (eerste suppletoire begroting)
(bedragen x € 1.000)

	Uitgaven 2023	Uitgaven 2024	Uitgaven 2025	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027
Vastgestelde begroting 2023¹	39.977.613	37.558.506	37.362.228	36.056.886	35.024.107
Belangrijkste suppletoire mutaties					
1) Bijstelling accres tranche 2022	126 691	126 691	126 691	118 715	115 348
2) Bijstelling accres tranche 2023	145 175	145 175	145 175	138 501	134 572
3) Loon- en prijsbijstelling 2023 Beschermd wonen	108 566	108 601	108 643	108 687	108 687
4) Loon- en prijsbijstelling 2023 Participatie	114 965	111 211	107 357	103 558	99 760
5) Loon- en prijsbijstelling 2023 Algemene uitkering	57 386	139 271	106 773	23 492	19 196
6) Jeugdhulp		1 363 000	859 000		
7) Financieringssysteem					1 000 000
8a) Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp			95 000	95 000	95 000
8b) Herinvoering eigen bijdrage Wmo				- 225 000	- 225 000
8c) Integraal Zorgakkoord			110 000	110 000	110 000
9) Flankerend beleid energiearmoede	50.000				
10) Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	40.000				
11) Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000				
12) Inkomstenderving (covid-19)	132.526				
13) Wijziging betalingsverloop algemene uitkering	655.984				
14) Overige mutaties	53.304	7.122	7.770	1.615	1.615
Stand 1e suppletoire begroting 2023	41.517.210	39.559.577	39.028.637	36.531.454	36.483.285

¹ Inclusief NvW: Kamerstukken II 2022/23, 36200 B, nr. 5

Toelichting

1. Bijstelling accres tranche 2022

Vanwege de sterke prijsstijgingen in 2022 heeft het kabinet besloten een extra ronde prijsbijstelling over 2022 beschikbaar te stellen. Dit geldt ook voor het LPO deel van de accres tranche 2022 van het gemeentefonds.

2. Bijstelling accres tranche 2023

Ook de accrestranche 2023 wordt geactualiseerd voor de actuele loon- en prijsontwikkeling.

3. Loon- en prijsbijstelling 2023 Beschermd wonen

Deze € 108,6 mln. betreft de loon- en prijsbijstelling voor het jaar 2023 voor de integratie-uitkering Beschermd wonen.

4. Loon- en prijsbijstelling 2023 Participatie

Deze reeks betreft de loon- en prijsbijstelling voor het jaar 2023 voor de integratie-uitkering Participatie.

5. Loon- en prijsbijstelling 2023 algemene uitkering

Deze reeks betreft de loon- en prijsbijstelling voor het jaar 2023 voor de algemene uitkering. Dit bevat onder meer de loon- en prijsbijstelling op enkele onderdelen van de voormalige integratie-uitkering sociaal domein die per 2023 zijn overgeheveld naar de algemene uitkering. Omdat de huidige normeringssystematiek met een jaar vertraging werkt, wordt aan deze nieuw onderdelen van de algemene uitkering nog een laatste keer loon- en prijsbijstelling toegepast. Tevens is er loon- en prijsbijstelling toegekend over de middelen die op de Aanvullende post geserveerd zijn voor jeugdhulp.

6) Jeugdhulp

Het kabinet heeft in het coalitieakkoord middelen gereserveerd voor de jeugdhulp. Voor 2024 en 2025 worden de gereserveerde middelen van de Aanvullende post vrij gegeven. Tevens worden aanvullend middelen overgeboekt vanuit de begroting van VWS in verband met het nog niet kunnen realiseren van geraamde besparingen.

7) Financieringssystematiek

Bij Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 1 mld. voor gemeenten beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Dit bedrag komt nu vanaf 2027 structureel beschikbaar.

Daarnaast wordt het Gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Dit zal worden verwerkt in de Miljoenennota 2024.

8a. Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijk hulp

Het wetsvoorstel voor invoering van de passende eigen bijdrage huishoudelijke hulp per 2025 wordt ingetrokken.

8b. Herinvoering eigen bijdrage Wmo

Het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft en in plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 heringevoerd. Invoering van deze maatregel is onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

8c. Integraal Zorgakkoord

Het kabinet stelt extra middelen beschikbaar aan gemeenten vanwege de gestegen kosten voor de Wmo samenhangend met de invoering van het abonnementstarief.

9. Flankerend beleid energiearmoede

Het ministerie van SZW stelt deze middelen beschikbaar om meer in te zetten op vroegsignalering en bijzondere bijstand.

10. Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden

Het ministerie van SZW stelt deze middelen beschikbaar om meer in te zetten op gemeentelijke dienstverlening op het gebied van geldzorgen, armoede en schulden.

11. Nationaal Actieplan Dakloosheid

Het kabinet zet in op het voorkomen van dakloosheid, vernieuwing van de maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze mensen. Het kabinet stelt daarom voor 2023 € 55 mln. beschikbaar aan gemeenten.

12. Inkomstenderving 2021 (Covid-19)

Met gemeenten is afgesproken dat ze reële compensatie zouden ontvangen voor de gederfde inkomsten over 2021. In de tweede suppletoire begroting 2022 is voor een groot deel van de gemeenten de compensatie over 2021 volledig afgerond. Voor de resterende gemeenten wordt nu de compensatie definitief gemaakt. Er wordt nu € 132,5 mln. uitgekeerd voor inkomstenderving 2021 (inclusief nabetaling over 2020).

13. Wijziging betalingsverloop algemene uitkering

Bij Slotwet 2022 is vastgesteld hoe de in 2022 gerealiseerde uitbetalingen voor de algemene uitkering aan de gemeenten zich verhouden tot het bedrag dat bij de tweede suppletoire begroting 2022 voor de uitbetalingen is geraamd. Daarbij is gebleken dat er bij de algemene uitkering lagere uitbetalingen zijn gedaan dan bij tweede suppletoire begroting 2022 werd verwacht. Het gaat hierbij om een verschil van € 656 mln. Dit bedrag wordt, conform de bestaande systematiek, toegevoegd aan het uitgavenbudget voor 2023.

3 Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1 gemeentefonds

In onderstaande tabel worden voor de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten de budgettaire gevolgen van beleid van het gemeentefonds weergegeven. Hiermee worden de integrale uitgaven die samenhangen met de samengestelde beleidsdoelstelling (het nastreven van een adequate omvang van het gemeentefonds en het nastreven van een adequate verdeling van de middelen over de gemeenten) inzichtelijk gemaakt.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid Artikel 1 gemeentefonds (bedragen x € 1.000)									
	Ontwerp- begroting (1)	Mutaties via NvW, moties, amendementen en ISB (2) ¹	Vastgestelde begroting (3=1+2)	Mutaties 1e supplettoire begroting (4)	Stand 1e supplettoire begroting (5=3+4)	Mutatie 2024	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027
Verplichtingen	40.477.613	- 500.000	39.977.613	883.107	40.860.720	2.001.071	1.666.409	474.568	1.459.178
Uitgaven	40.477.613	- 500.000	39.977.613	1.539.597	41.517.210	2.001.071	1.666.409	474.568	1.459.178
Financiering gemeenten									
Bijdrage aan medeoverheden									
Algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen	36.214.354	- 500.000	35.714.354	122.366	35.836.720	1.779.638	1.448.140	265.201	1.253.609
Decentralisatie-uitkeringen	900.591	0	900.591	1.166.626	2.067.217	4.499	5.147	0	0
Integratie-uitkering Voogdij 18+	35.383	0	35.383	26.640	62.023	- 2.878	- 2.878	- 2.878	- 2.878
Integratie-uitkering Beschermd wonen	1.532.904	0	1.532.904	108.566	1.641.470	108.601	108.643	108.687	108.687
Integratie-uitkering Participatie	1.792.420	0	1.792.420	114.965	1.907.385	111.211	107.357	103.558	99.760
Integratie-uitkeringen Overig	0	0	0	2	2	0	0	0	0
Kosten Financiële verhoudingswet									
Opdrachten									
Onderzoeken verdeelsystematiek	1.361	0	1.361	0	1.361	0	0	0	0
Bijdragen aan ZBO's/RWT's									
Onderzoeken verdeelsystematiek	600	0	600	432	1.032	0	0	0	0
Ontvangsten	40.477.613	- 500.000	39.977.613	1.539.597	41.517.210	2.001.071	1.666.409	474.568	1.459.178

1 Inclusief NvW: Kamerstukken II 2022/23, 36200 B, nr. 5

Toelichting

Algemeen

Het aandeel juridisch verplicht bedraagt bij het gemeentefonds 100%.

Bijdragen aan medeoverheden

Algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen

Dit betreft de uitkering aan alle gemeenten, die ten goede komt aan de algemene middelen van de gemeenten. De uitkering is gebaseerd op de artikel 5, eerste lid, van de [Financiële-verhoudingswet](#). Een toelichting op de belangrijkste mutaties is opgenomen in [Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties](#).

Integratie-uitkeringen

Dit betreft de uitkering die wordt toegepast als rechtstreekse overheveling van middelen naar de algemene uitkering bezwaarlijk is vanwege de omvang van de herverdeeffecten. De integratie-uitkering voorziet dan in een geleidelijke overgang naar de algemene uitkering. De uitkering is gebaseerd op artikel 5, tweede lid, van de [Financiële-verhoudingswet](#). Een toelichting op de belangrijkste mutaties is opgenomen in [Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties](#). Een overzicht van de integratie-uitkeringen is opgenomen in [Overzicht integratie-uitkeringen](#).

Decentralisatie-uitkeringen

Naast de algemene uitkering en de integratie-uitkering bestaat in het gemeentefonds ook de decentralisatie-uitkering. De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt evenmin als de integratie-uitkering de regels van de verdeling van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn. Een toelichting op de belangrijkste mutaties is opgenomen in [Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties](#). Een overzicht van de decentralisatie-uitkeringen is opgenomen in [Overzicht decentralisatie-uitkeringen](#).

Opdrachten en Bijdragen aan ZBO's/RWT's

Onderzoeken verdeelsystematiek

Dit betreft het budget dat elk jaar is gereserveerd voor de uitvoering van onderzoeken op het vlak van de omvang en verdeling van het gemeentefonds en het onderhoud van het betaalsysteem.

4 Bijlagen

4.1 Overzicht integratie-uitkeringen

Tabel 4 Integratie-uitkeringen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Uitgaven 2023	Uitgaven 2024	Uitgaven 2025	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027
Voogdij 18+	62.023	32.505	32.505	32.505	32.505
Beschermd wonen	1.641.470	1.642.005	1.642.644	1.643.312	1.643.312
Participatie	1.907.385	1.845.517	1.781.982	1.719.353	1.656.756
Wijziging betalingsverloop integratie uitkeringen 2022	2	0	0	0	0
Totaal	3.610.880	3.520.027	3.457.131	3.395.170	3.332.573

4.2 Overzicht decentralisatie-uitkeringen

Tabel 5 Decentralisatie-uitkeringen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Uitgaven 2023	Uitgaven 2024	Uitgaven 2025	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027
Aanpak laaggeletterdheid	6.650	7.300			
Aanpak lerarentekort G4	4.000				
Beeldende kunst en vormgeving	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500
Begeleiding jongeren naar werk	7.895				
Bodembescherming	8.583				
BRP centralisering inschrijving vergunninghouders	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731
Correctie Waterschapswegen (Knelpunten verdeelproblematiek)	3.956	4.047	4.140	4.235	4.332
Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)	1.649				
Energietoeslag 2023	875.000				
Experiment gesloten coffeeshopketen	1.378	1.378			
Extra capaciteit BOA's	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Inkomstenderving (covid-19)	132.526				
Invoeringskosten omgevingswet	6.580	4.499	5.147		
Jeugd	21.700	21.700	21.700	21.700	21.700
Jeugdcontributie bibliotheken	312				
Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100
Kansen voor alle kinderen	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000
Leerlingenvervoer Oekraïne	21.400				
Maatschappelijke begeleiding	12.855				
Maatschappelijke opvang	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057
Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000				
Outreaching werken	353				
Pilot EU burgers	7.000				
RES regio's	8.781				
Slavernijverleden	958	958			
Taal voor ontheemden uit oekraïne	15.000				
Uitstapprogramma prostituees	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Veiligheidshuizen	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699
Versterking arbeidsmarktregio's	14.541	14.541	13.951	13.951	13.951
Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	3.825	3.825			
Voorschoolse voorziening peuters	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Vrouwenopvang	230.728	230.728	230.728	210.728	210.728
VTH-taken	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700
Wet goed verhuurderschap	9.188				
Wet kwaliteitsborging bouw	10.068	10.076	10.076	10.000	
Wijziging betalingsverloop decentralisatie uitkeringen	504				
Totaal	2.067.217	905.839	892.529	867.401	857.498